

Aan de gemeenteraad van
de gemeente Almere
Postbus 200
1300 AE ALMERE

Datum
7 juli 2021

Ons kenmerk
21064DE5A9/RVB

Onderwerp
Accountantsverslag 2020

Geachte leden van de raad,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan inzake de jaarrekeningcontrole 2020 van de gemeente Almere. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2020 van de gemeente Almere.

De jaarrekening 2020 van de gemeente Almere geeft een getrouw en rechtmatig beeld

De jaarrekening 2020 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Almere. De jaarrekeningcontrole is in een vergevorderd stadium en daarmee nagenoeg afgerond. De term 'nagenoeg' is gebruikt, omdat de controle pas definitief is beëindigd na het afgeven van de controleverklaring. Afgifte van deze verklaring kan volgens onze beroepsregels pas plaatsvinden nadat de jaarrekening is vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders en is vrijgegeven voor doorgeleiding naar de gemeenteraad.

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging van 16 september 2020 en ons auditplan 2020 van 15 oktober 2020. Wij verstrekken bij deze jaarrekening op 7 juli 2021 een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.

Wij bespraken onze bevindingen in de politieke markt

Wij hebben deze rapportage tijdens de bijeenkomst in de politieke markt op 17 juni 2021 besproken en ook uw vragen beantwoord. Wij hebben de inhoud van dit accountantsverslag afgestemd met de wethouder Financiën, de gemeentesecretaris en het managementteam Financiën & Control.

Graag danken wij u en uw medewerkers voor de medewerking en flexibiliteit die wij hebben ervaren tijdens onze controle. Net zoals tijdens de jaarrekeningcontrole 2019 hebben wij onze werkzaamheden voornamelijk 'op afstand' uitgevoerd. Met dagelijkse digitale overleggen met een afvaardiging van de ambtelijke organisatie zijn wij desondanks goed in staat geweest de benodigde werkzaamheden te verrichten, onze vragen te stellen en de controle af te ronden.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. J.J. Zuidema RA

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting controle 2020	<u>5</u>
Inleiding	<u>11</u>
De financiële positie van uw gemeente	<u>15</u>
Belangrijkste bevindingen uit onze controle	<u>20</u>
Interne beheersing	<u>35</u>
Overige aangelegenheden	<u>39</u>
Bijlagen	<u>42</u>

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Belangrijkste conclusies en aanbevelingen jaarrekeningcontrole 2020

Getrouwheid en rechtmatigheid	- Goedkeurend oordeel voor getrouwheid en rechtmatigheid. - Gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 10,4 miljoen respectievelijk € 31,2 miljoen.	Slide 12
Financiële positie	- Uw vermogenspositie en financiële positie ultimo 2020 zijn toegenomen dan wel vermeerderd ten opzichte van 2019. - Het weerstandsvermogen bedraagt € 141 miljoen (2019: € 120 miljoen). Dit weerstandsvermogen is hoger dan de door de gemeente onderkende aanwezige risico's van € 96 miljoen (2019: € 75 miljoen).	Slide 16
Interne beheersing	- Wij willen een compliment aan uw medewerkers geven voor het balansdossier en voor het goed verlopen jaarrekeningtraject. Door een constructieve samenwerking en frequente communicatie tussen onze organisaties is het controleproces soepel verlopen en zijn wij erin geslaagd onze controle conform de afgesproken planning af te ronden. - Bij de interim- en jaarrekeningcontrole hebben wij geen significante tekortkomingen geïdentificeerd in de interne-beheersingsmaatregelen die relevant zijn voor de financiële verslaggeving. Uw financiële beheersing waarborgt een betrouwbare financiële verslaglegging. - Gemeente Almere heeft in 2020 het volwassenheidsniveau op het gebied van algemene IT-beheersmaatregelen verbeterd. Een belangrijk onderdeel van de interne beheersing is het model dat gemeente Almere hierbij hanteert; De vakafdeling voert de beheersmaatregelen uit, de control medewerkers van ICTAR voeren gedurende het jaar meerdere reviews uit op de vakafdeling. Team Audit & Risk stelt per kwartaal vast dat de medewerkers van ICTAR de review tijdig en op een adequate wijze uitvoeren en vastleggen. Het gekozen model heeft als belangrijkste voordeel dat de werklast van de vakafdeling verdeeld is over het jaar en dat bij bevindingen tijdig kan worden bijgestuurd. Het zelf corrigerende vermogen van de gemeente Almere neemt daardoor toe.	Slide 36
Kwaliteit verslaggeving	In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn de verslaggevingseisen voor gemeenten vastgesteld. De jaarstukken en de daarbij gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling van uw gemeente voldoen aan het BBV en zijn consistent toegepast ten opzichte van de begroting 2020 en jaarrekening 2019.	Slide 22

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Belangrijkste conclusies en aanbevelingen jaarrekeningcontrole 2020

Floriade	- Uw raad heeft ons door middel van de opdrachtbevestiging d.d. 22 april 2021 verzocht een aantal gegevensgerichte werkzaamheden uit te voeren. Wij hebben op basis van deze werkzaamheden geen observaties om op te nemen in dit accountantsverslag. Naar ons oordeel zijn de in de paragraaf Floriade verantwoorde bestedingen ingevolge het project 'Floriade' van gemeente Almere in alle van materieel belang zijnde aspecten juist en rechtmatig tot stand gekomen. - Voor het organiseren van de Floriade in 2022 is in 2020 een additionele lening verstrekt aan de Floriade B.V. van € 8,2 miljoen. Het totaal van de verstrekte lening komt hiermee uit op € 21,6 miljoen. Vanwege een negatieve businesscase is de verwachting dat deze lening niet meer volledig zal worden afgelost, waarvoor in de jaarrekening een voorziening is getroffen. In 2019 was reeds een voorziening opgenomen van € 5,8 miljoen. Deze voorziening is in 2020 opgehoogd met € 2,85 miljoen tot € 8,65 miljoen. - Op 30 maart 2021 heeft de Floriade B.V. een verzoek gedaan bij de gemeente Almere voor aanvullende middelen ad € 15 miljoen. Dit betreft een gebeurtenis na balansdatum welke adequaat is toegelicht in de jaarrekening 2020.	Slide 23
Grondexploitatie	Wij hebben het proces beoordeeld waarmee het management schattingsposten met betrekking tot grondexploitatie ontwikkelt en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Dit in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel. Wij hebben, waar wij dat nodig achtten, specialisten ingeschakeld. Voor de gemeente Almere hebben wij deze specialisten betrokken bij het beoordelen van de door de gemeente gehanteerde parameters voor kosten- en opbrengstenstijging woningbouwlocaties en bedrijventerreinen en voor de programmering van de woningbouwlocaties en bedrijventerreinen. Op basis van onze werkzaamheden, bevindingen en conclusies zijn wij van mening dat de verslaggeving en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent zijn toegepast.	Slide 24
Fonds-verstedelijking Almere	Overeenkomstig uw verzoek hebben wij als onderdeel van onze opdracht een controle uitgevoerd op de bestedingen die ten laste van het Fonds Verstedelijking Almere (FVA) zijn gebracht. In de paragraaf is over 2020 een bedrag van € 39,1 miljoen aan baten en een bedrag van € 29,7 miljoen aan bestedingen verantwoord. Wij hebben een controle uitgevoerd op de verantwoorde baten en bestedingen. Uit onze controle zijn geen rechtmatigheids- of getrouwheidsfouten naar voren gekomen.	Slide 29

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Belangrijkste conclusies en aanbevelingen jaarrekeningcontrole 2020

Jeugdzorg	- De jeugdzorgkosten (circa € 65 miljoen 2019: € 56 miljoen) van uw gemeente bestaan uit de kosten voor lokale en regionale jeugdzorg. De Aankoopcentrale Flevoland, waarvoor de gemeente Almere penvoerder is, voert voor uw gemeente de regionale jeugdzorgtaken uit. - De toename van de jeugdzorgkosten heeft zich ook in 2020 doorgezet en zet zich naar verwachting de komende jaren nog verder door. Dit wordt voor een groot deel veroorzaakt door nog niet ingevulde taakstellingen. Het is belangrijk dat uw college de resultaten en effecten hiervan nauwgezet volgt, zodat tijdig bekend is in hoeverre uw verwachting realistisch is dat de getroffen maatregelen daadwerkelijk leiden tot de gewenste afname van de jeugdzorgkosten. Waar nodig en mogelijk kan uw gemeente dan tijdig bijsturen.	Slide 28
Effecten coronacrisis (exclusief sociaal domein)	- Waardering vorderingen: als gevolg van financiële problemen of tekorten bij debiteuren bestaat er een toegenomen risico op het niet ontvangen van vorderingen. Wij hebben de invorderingsrisico's en daarmee de waardering van de vorderingen gecontroleerd en wij merken op dat als gevolg van diverse steun- en coulancemaatregelen (door het Rijk dan wel de gemeente) er nog geen sprake is van grote mutaties in de oninbare vorderingen. - Subsidieverstrekingen: uw gemeente heeft in de algemene subsidieverordening een hardheidsclausule opgenomen. Hierin staat dat het college in bijzondere gevallen kan afwijken. Dit houdt in dat - ondanks het feit dat gesubsidieerde instellingen niet alle prestaties hebben geleverd - de subsidies op basis van de hardheidsclausule kunnen worden vastgesteld en hiermee als rechtmatig worden beschouwd.	Slide 21
Sociaal domein gevolgen coronavirus	- De financiële impact van het coronavirus (COVID-19) voor het sociaal domein is beperkt. De gemeente heeft beheersmaatregelen getroffen waarmee de continuïteit van de zorg is gefaciliteerd en de financiële effecten van COVID-19 voor het sociaal domein over 2020 tot een minimum beperkt zijn gebleven. - Een van de maatregelen die het kabinet gebruikt om ondernemers te steunen tijdens de coronacrisis is de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo). De daadwerkelijke uitvoering hiervan is in mandaat belegd bij het Zelfstandigenloket Flevoland. Als onderdeel van de controle van de SiSa-bijlage controleren wij deze regeling. Wij hebben hierbij vastgesteld dat de Tozo-uitkeringen (circa € 40 miljoen) juist en rechtmatig zijn verstrekt. Tevens hebben wij vastgesteld dat uw gemeente een M&O-beleid heeft vastgesteld, geïmplementeerd en zichtbaar naleeft, waarmee ook is voldaan aan deze kwalitatieve vereiste.	Slide 27

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Belangrijkste conclusies en aanbevelingen jaarrekeningcontrole 2020

Voorspellende waarde begroting en tussentijdse informatievoorziening	- Uit het overzicht van baten en lasten over 2020 blijken (forse) afwijkingen dan wel volumeverschillen in zowel de lasten, baten als saldi. Deze afwijkingen in combinatie met de absolute omvang en de oorzaken van het voordelig resultaat van circa € 69,3 miljoen ten opzichte van de laatste begroting na wijzigingen 2020, geeft ons de indruk dat de analyse van het college van het financiële beeld en de totstandkoming van het jaarrekeningresultaat scherper had gekund. - Wij adviseren in 2021 nader onderzoek te doen naar de (structurele) oorzaken van het rekeningsaldo over 2020 en te bezien hoe het realiteitsgehalte en de voorspellende waarde van de begroting en tussentijdse informatievoorziening is te verbeteren. Wij hebben van het college begrepen dat hieraan momenteel wordt gewerkt. Vanaf het tweede kwartaal wordt u door middel van een kwartaalrapportage geïnformeerd over de begrotingsuitputting. Daarnaast loopt op dit moment het project 'inzicht in de begroting'. In dit project worden alle begrotingsposten systematisch beoordeeld op 3 vragen: 1. Ligt er een realistische meerjarenbegroting onder, 2. Wat zijn de financiële risico's bij deze begrotingspost en 3. Wat is de beïnvloedbaarheid van deze begrotingspost. Op basis van dit project wordt de totaalbegroting als het ware opnieuw opgebouwd. Wij onderschrijven de deze werkwijze van uw college. Dit dwingt de organisatie opnieuw te kijken naar de werkelijk uit te voeren taken, en het analyseren daarvan ten opzichte van de beschikbare personele capaciteit, en zorgt voor een meer realistische begroting.	Slide 17 en Slide 22
Europese aanbestedingsrichtlijnen	Op basis van onze werkzaamheden - waarbij wij gebruik hebben gemaakt van de intern voorbereide rapportage, analyses en daarbij verzamelde documentatie - concluderen wij dat er over 2020 sprake is van een aantal afwijkingen van de aanbestedingsrichtlijnen voor een totaalbedrag van circa € 2,4 miljoen (2019: € 1,4 miljoen).	Slide 27
Memoriaalboekingen	Memoriaalboekingen zijn (correctie)boekingen die niet via de reguliere boekingsgang plaatsvinden. Bij memoriaalboekingen maken wij onderscheid in 'reguliere' (zoals salarissen en afschrijvingen) en 'echte' memoriaalboekingen (vooral correcties). De echte memoriaalboekingen zijn in opzet meer risicovol. Bij de accountantscontrole besteden wij hieraan specifiek en extra aandacht. Wij merken op dat uit onze controle geen onjuistheden of onrechtmatigheden op het gebied van memoriaalboekingen zijn gebleken.	Slide 36

Inleiding

Inleiding

Onze belangrijkste bevindingen

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2020 te verstrekken

De controle van de jaarrekening is afgestemd. Dit resultaat is mede bereikt door een constructieve samenwerking met de organisatie, de in het algemeen toereikende oplevering van het controledossier en de tijdige beantwoording van vragen. Wij bedanken u en uw medewerkers voor de medewerking en flexibiliteit die wij hebben ervaren, temeer omdat de jaarrekeningcontrole 'op afstand' is uitgevoerd. Vanwege de samenwerking, de prioriteit die uw organisatie aan het controleproces heeft gegeven en met behulp van dagelijkse digitale overleggen met een afvaardiging van de ambtelijke organisatie, zijn wij goed in staat geweest onze werkzaamheden uit te voeren, vragen te stellen en de controle binnen de afgesproken planning af te ronden.

De na onze controle resterende fouten en onzekerheden blijven binnen onze materialiteit en hebben daardoor geen invloed op de strekking van ons oordeel. Wij zijn verstrekt bij deze jaarrekening op 29 juni 2021 een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.

Resterende (controle)verschillen met betrekking tot het vermogen en het resultaat

Wij hebben tijdens onze controle enkele niet-materiële fouten in de conceptjaarrekening geconstateerd, die zijn grotendeels gecorrigeerd in de definitieve jaarrekening.

Hierna resteren er nog enkele fouten in het sociaal domein van € 0,25 miljoen, een ongecorrigeerde fout vanuit de intern uitgevoerde voortgezette controle van € 0,42 miljoen en vanuit de controle van de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) € 0,66 miljoen die van invloed zijn op het vermogen of resultaat van de gemeente. Deze fouten blijven ruim binnen de goedkeuringstolerantie voor de jaarrekening 2020 en heeft daarom geen impact op de strekking van onze controleverklaring.

Geen resterende controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot rechtmatigheid, met uitzondering van de naleving van Europese aanbestedingsrichtlijnen

De in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2020 zijn in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het controleprotocol inclusief normenkader 2020.

Uit de uitgevoerde controle op de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen zijn afwijkingen van deze regels (= onrechtmatigheden) naar voren gekomen voor een totaalbedrag van circa € 2,4 miljoen. Deze fout blijft ruim binnen de goedkeuringstolerantie voor de jaarrekening 2020 en heeft daarom geen impact op de strekking van onze controleverklaring.

In 2018 is ten aanzien van Jeugdhulp met Verblijf na een Europese aanbestedingsprocedure een overeenkomst tot stand gekomen. In 2020 is discussie ontstaan tussen de Aankoopcentrale en de zorgverlener over de hoogte van het lumpsumbudget. Na deze discussies is besloten het lumpsumbudget over 2020 te verhogen.

Op grond van de SDO-notitie 'Uitvoering controle aanbestedingsrechtmatigheid' geldt hiervoor een publicatieplicht. Deze wijziging is niet gepubliceerd, waardoor er sprake is van een formele rechtmatigheidsfout. Deze formele rechtmatigheidsfout weegt niet mee in ons oordeel, maar dienen wij wel aan u te rapporteren.

De [begrotingsoverschrijdingen](#) zijn in de jaarrekening op een voldoende wijze toegelicht en blijven hierdoor formeel onrechtmatig maar wegen niet mee in ons rechtmatigheidsoordeel.

Er is behoudens de hiervoor genoemde afwijkingen van de geen sprake van andere controleverschillen voor rechtmatigheid.

Geen resterende controleverschillen met betrekking tot SiSa

Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage 2020 geconstateerd.

Geen controleverschillen met betrekking tot de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Bij de controle van uw WNT-verantwoording in de jaarrekening is er geen sprake van resterende, niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Onze opdracht is ongewijzigd uitgevoerd

Met de opdrachtbevestiging van 16 september 2020 en het auditplan 2020 van 15 oktober 2020 heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2020.

Naast de inhoud van de opdrachtbevestiging zijn bepalend (geweest) voor onze controle:

- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- De Controleverordening gemeente Almere (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet).
- Het door uw raad vastgestelde normenkader 2020.

De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging en is nader omschreven in het auditplan. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking of wijziging in de reikwijdte van onze controle. Wij achten de reikwijdte van de jaarrekeningcontrole 2020 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Almere

Ons zijn geen relaties bekend tussen de gemeente Almere en Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de memberfirms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectievelijke zuster- en/of dochterondernemingen, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging is te vinden in bijlage C bij deze rapportage.

Er zijn geen belangrijke wijzigingen in de verslaggevingsregels

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn een essentiële basis voor de presentatie van de financiële positie en de resultaten van de gemeente. Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming voor moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om schattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente zijn uiteengezet in de 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' in de jaarrekening 2020.

Wij hebben het door het management toegepaste proces voor de totstandkoming van de jaarrekening geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controles uitgevoerd. Voor het beoordelen van de door de gemeente bij de grondexploitatie gehanteerde parameters voor kosten- en opbrengstenstijging hebben wij onze vastgoedspecialisten ingeschakeld.

Wij zijn van mening dat de verslaggeving en de toegepaste schattingen redelijk zijn en door uw gemeente consistent zijn gebruikt.

Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2020 uitgevoerd met de volgende toleranties:

- Voor fouten bedraagt de tolerantie 1% van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves: **€ 10,4 miljoen.**
- Voor onzekerheden bedraagt de tolerantie 3% van de lasten inclusief toevoegingen aan de reserves: **€ 31,2 miljoen.**
- Als rapportagetolerantie voor fouten en onzekerheden geldt een bedrag van: **€ 0,1 miljoen.**

Wij zijn verstreken bij deze jaarrekening op 29 juni 2021 een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid

De getrouwheidsfouten (en rechtmatigheidsfouten) ad € 0,25 miljoen en € 0,42 miljoen alsmede de rechtmatigheidsfout inzake de Europese aanbestedingsrichtlijnen van € 2,4 miljoen vallen binnen de goedkeurings-tolerantie voor fouten van € 10,4 miljoen en heeft daarom geen invloed op de strekking van de controleverklaring.

Een overzicht van controleverschillen groter dan de rapportagetolerantie van € 0,1 miljoen treft u aan in de bijlagen A1 en A2.

De financiële positie van uw gemeente

De financiële positie van uw gemeente

In dit hoofdstuk geven wij op hoofdlijnen een samenvatting van de ontwikkelingen in het vermogen en het resultaat van uw gemeente.

De vermogenspositie van uw gemeente is toegenomen ten opzichte van 2019

Het BBV maakt een duidelijk en expliciet onderscheid tussen resultaatbepaling en -bestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Gemeenten mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren.

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar is weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente ook het gerealiseerde resultaat: dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemming. De tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit het saldo van de in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen in en onttrekkingen aan reserves vinden uitsluitend plaats op basis van door de gemeenteraad genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de (eerdere) politieke besluitvorming.

Eigen vermogen (in € 1.000)	2020	2019	2018	2017
Eigen vermogen per 1 januari	401	368	339	283
Tussentijdse resultaatbestemming	38	28	28	45
Gerealiseerd resultaat	9	5	1	11
Gerealiseerde totaalsaldo baten en lasten	47	33	29	56
Eigen vermogen per 31 december	448	401	368	339

Het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten 2020 bedraagt € 47 miljoen voordelig. Per saldo is tussentijds € 38 miljoen aan reserves gedoteerd, zodat het gerealiseerde resultaat over 2020 circa € 9 miljoen voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2020 circa 42% van het balanstotaal (2019: circa 37% van het balanstotaal). In het bovenstaande overzicht hebben wij het verloop en de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen.

Totstandkoming resultaat (x € 1 miljoen)	Rekening 2020	Begroting 2020	Vershil
Totale baten	926,0	962,3	
Totale lasten	-/- 879	-/-984,6	
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	47	-/- 22,3	-/- 69,3
Af: stortingen in reserves	-/- 158,8	-/-126,4	
Bij: onttrekkingen aan reserves	121,0	143,5	
Saldo mutaties reserves	-/- 37,8	17,1	47,4
Gerealiseerd resultaat (voordelig)	9,2	-/- 5,3	14,4

Het overzicht van baten en lasten over 2020 laat een voordelig gerealiseerd saldo van baten en lasten van **€ 47** miljoen zien, ten opzichte van een begroot nadelig saldo van **€ 22,3** miljoen. Dit is een voordeel van **€ 69,3** miljoen. Hier staat ten opzichte van de begroting een nadeel op de mutaties in reserves tegenover van **€ 54,9** miljoen. Per saldo is er sprake van een voordeel ten opzichte van de begroting 2020 van **€ 14,4** miljoen.

De qua omvang belangrijkste verschillen ten opzichte van de bijgestelde begroting (totaal voordeel: € 69,3 miljoen) betreffen:

Duurzaam, leefbaar en bereikbaar (afwijking € 10,2 miljoen)

- Er is sprake van (terug)storting in de reserve:
 - € 5,4** miljoen minder uitgaven voor stedelijke vernieuwing;
 - € 1,7** miljoen minder uitgaven voor de Floriade;
 - € 2,6** miljoen minder uitgaven voor het fonds verstedelijk Almere.
- Daarnaast is er sprake van **€ 1** miljoen nadeel voor beheer en onderhoud en **€ 1,3** miljoen voordeel op de afvalverwerking. Deze komen respectievelijk ten lasten en ten gunste van het resultaat.

Ruimte en wonen (afwijking € 49,3 miljoen)

- Er is sprake van (terug)storting in de reserve:
 - € 26** miljoen winst op de grondexploitatie;
 - € 4,3** miljoen minder uitgaven voor het fonds verstedelijk;
 - € 3** miljoen hogere baten door meer grondverkoop Oosterwold.
- Daarnaast is er sprake van een voordeel van **€ 1** miljoen op leges omgevingsvergunningen, **€ 3** miljoen vrijval voorziening ibba en **€ 2** miljoen vrijval voorziening waardecorrectie Alnovum. Deze komen alle ten gunste van het resultaat.

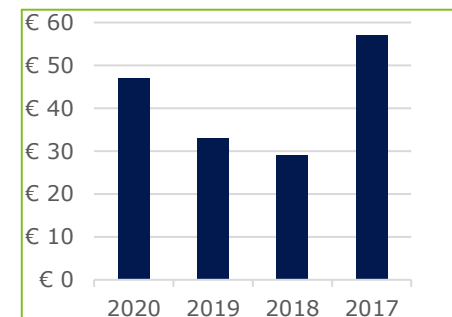
Werk en inkomensondersteuning en inclusiviteit (afwijking € 7,4 miljoen)

De afwijking betreft re-integratie, Buig en diverse kleinere posten die ten gunste van het resultaat komen.

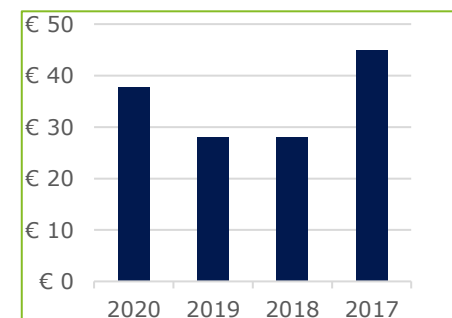
Voor een gedetailleerd inzicht in de afwijkingen en de verklarende toelichting hierbij, verwijzen wij u naar hoofdstuk "Totaalrekening" zoals opgenomen in de programmaverantwoording in uw jaarstukken 2020.

In hoofdstuk [begrotingsrechtmatigheid](#) van deze rapportage gaan wij nader in op de verschillen tussen de begrote en de werkelijke lasten in het kader van de begrotingsrechtmatigheid.

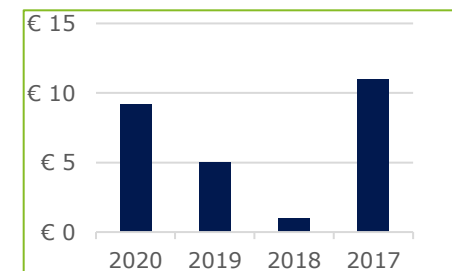
Saldo baten en lasten (in miljoen €)

Mutaties in reserves (in miljoen €)

Gerealiseerd resultaat (in miljoen €)

Uw weerstandsvermogen is 'ruim voldoende' gelet op de door het college geschatte huidige risico's

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit vanwege ingeschatte risico's.

In paragraaf '5.1 Risicoparagraaf' in uw jaarverslag 2020 is een toelichting op de weerstandscapaciteit opgenomen. De door uw gemeente berekende beschikbare weerstandscapaciteit (algemene reserves) bedraagt, inclusief het voorstel tot resultaatbestemming, € 143 miljoen en is opgebouwd uit:

- Saldireserve van € 46 miljoen.
- Reserve grondbedrijf € 58 miljoen.
- Buffer € 39 miljoen.

De inventarisatie van de risico's die in de risicoparagraaf (in het jaarverslag) is opgenomen, geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, inclusief een kansinschatting van het zich voordoen van het geïdentificeerde risico, om zo de benodigde weerstandscapaciteit te kunnen bepalen.

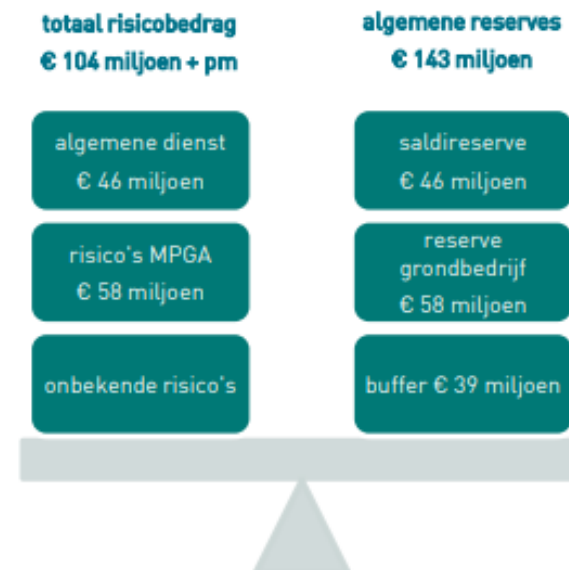
Daarbij wordt een doorlopend inzicht gegeven in de grootste risico's (qua financiële impact en kans) voor uw gemeente, en wordt vermeld welke risico's zijn verdwenen en/of nieuw zijn geïdentificeerd. Ook wordt een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van de grootste risico's.

Hieruit volgt een gekwantificeerd bedrag aan benodigde weerstandscapaciteit van afgerond € 104 miljoen, inclusief de risico's van grondexploitaties van € 58 miljoen, die inhoudelijk worden toegelicht in de paragraaf 'risicoparagraaf'.

In dit kader merken wij op dat u nog geen kader heeft vastgesteld hoe het college moet omgaan met structurele risico's. Dit betekent dat op het moment dat zich structurele tekorten voordoen, en er geen extra middelen uit het gemeentefonds zijn toegezegd, u keuzes zult moeten maken over de dekking van deze structurele uitgaven.

U heeft nog geen keuze gemaakt of en hoe u een structurele buffer wil vormen. Dit is onderdeel van de doorontwikkeling van de buffers en het risicomanagement. Zolang er geen structurele buffer is, zijn de belangrijkste structurele risico's incidenteel opgenomen. Het gaat om de volgende risico's:

- Volumegroei van het sociaal domein (jeugdzorg).
- Invoering van de Omgevingswet en de Wet private kwaliteitsborging van circa € 3 miljoen.
- Te lage Indexatie voor de kosten van beheer en onderhoud van circa € 3 miljoen.

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Algemeen

Verslaggevingsgrondslagen zijn aanvaardbaar

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zoals opgenomen in de jaarrekening 2020. Wij hebben het door het college en de directie toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controles uitgevoerd. Wij zijn van mening dat de gehanteerde verslaggevingsgrondslagen aanvaardbaar zijn en consistent zijn gebruikt.

Jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening

De jaarstukken 2020 van uw gemeente bestaan uit:

- Het jaarverslag: Inleiding, opgaven, totaalrekening, programmaverantwoording en verplichte paragrafen.
- De jaarrekening: balans met toelichting, overzicht van baten en lasten met toelichting, SiSa-bijlage en overzicht taakvelden.

Het BBV schrijft voor dat uw gemeente in de programmaverantwoording van het jaarverslag informatie dient op te nemen die antwoord geeft op de vragen: wat hebben wij gedaan, wat hebben wij bereikt en wat heeft het gekost? De verantwoording van de programma's vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen en risicobeheersing, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag.

Op basis van Nederlandse wetgeving en de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NVCOS) 720 is de accountant verplicht bepaalde werkzaamheden uit te voeren voor het jaarverslag en de andere informatie die in de jaarstukken is opgenomen. Om hieraan invulling te geven, hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag de vereiste informatie bevat op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en artikel 26 BBV.
- Wij hebben, voor zover wij kunnen beoordelen, vastgesteld dat de verklaringen van het college in het jaarverslag, en de andere informatie zoals opgenomen in de jaarstukken, verenigbaar zijn met de beweringen en verklaringen die in de jaarrekening zijn opgenomen.
- Wij hebben vastgesteld dat de verklaringen in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de uitgevoerde controlewerkzaamheden.

Effecten coronavirus

Wij sommen hier de belangrijkste effecten van het coronavirus (COVID-19) op de jaarrekening van de gemeente Almere op:

- *Tozo*: een van de maatregelen die het kabinet gebruikt om ondernemers te steunen tijdens de coronacrisis is de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo). Als onderdeel van de controle van de SiSa-bijlage hebben wij de uitvoering en verantwoording van deze regeling gecontroleerd. De uitvoering van deze regeling is belegd bij het Zelfstandigenloket regio Flevoland (ZLF).

De accountant van het ZLF heeft op 24 juni 2021 de controlewerkzaamheden afgewikkeld en een goedkeurende verklaring verstrekt bij de verantwoording. Hieruit komen enkele fouten € 0,7 miljoen en onzekerheden € 0,8 miljoen. Voor het overzicht fouten en onzekerheden verwijzen wij naar de bijlage fouten en onzekerheden.

De Nota verwachtingen accountantscontrole schrijft daarnaast voor dat wij een kwalitatieve toets moeten verrichten op het Misbruik en Oneigenlijk beleid voor de Tozo-regeling. Omdat de uitvoering van de Tozo-regeling is belegd bij het ZLF is M&O-beleid van het ZLF beoordeeld. Dit is bij het ZLF niet in een beleidsplan vastgelegd, maar in de Notitie Tozo M&O-beleid. De notitie is opgenomen in de uitvoeringsvoorschriften bij bedrijfsplan ZLF 2020-2021. Wij hebben vastgesteld dat deze notitie zoals is opgenomen overeenkomt met die in de uitvoeringsvoorschriften. De uitvoeringsvoorschriften zijn verbonden aan het bedrijfsplan van het ZLF en zijn afgestemd met de beleidsmedewerkers en controllers/ic medewerkers van de gemeenten.

Wij hebben vastgesteld dat uw gemeente het M&O-beleid heeft nageleefd, waarmee is voldaan aan deze kwalitatieve vereiste.

Waardering vorderingen: als gevolg van financiële problemen of tekorten bij debiteuren en andere soorten schuldenaars bestaat er een toegenomen risico op het niet ontvangen van vorderingen. Wij hebben de invorderingsrisico's en daarmee de waardering van de vorderingen gecontroleerd en wij merken op dat als gevolg van diverse steun- en coulancemaatregelen (door het Rijk dan wel door de gemeente) er nog geen sprake is van een grote toename in de oninbare vorderingen.

Subsidieverstrekingen: de gemeente heeft in de algemene subsidieverordening een hardheidsclausule opgenomen. Hierin staat dat het college in bijzondere gevallen kan afwijken. Dit houdt in dat ondanks het feit dat gesubsidieerde instellingen niet alle prestaties hebben geleverd, de subsidies op basis van de hardheidsclausule kunnen worden vastgesteld en hiermee als rechtmatig kunnen worden beschouwd.

Evaluatie belangrijkste schattingen management

Uw gemeente heeft voorzieningen gevormd voor verliezen, risico's of verplichtingen die hun oorsprong vinden in het huidige boekjaar of eerdere boekjaren, maar waarvan de (verwachte) uitgaven in de toekomst liggen.

Binnen de voorzieningen maakt u conform het BBV onderscheid naar voorzieningen voor 'verplichtingen, verliezen en risico's', 'egalisering van kosten' (groot onderhoud), en 'middelen van derden waarvan de besteding gebonden is'.

Voor de voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's en de voorzieningen ter egalisering van kosten zijn naar hun aard gebaseerd op veronderstellingen en schattingen van het management en college.

Zij schatten op basis van hun kennis van de gemeente en haar omgeving in wat het effect van de te voorziene risico's, verplichtingen en kosten zal zijn in de komende jaren en wat de omvang van de voorziening moet zijn.

Wij hebben het proces beoordeeld waarmee het management de schattingen ontwikkelt, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Een en ander heeft plaatsgevonden in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel en het is niet bedoeld om ons een oordeel te vormen over individuele schattingen. Voor het beoordelen van de door de gemeente bij de grondexploitatie gehanteerde parameters voor kosten- en opbrengstenstijging hebben wij onze vastgoedspecialisten ingeschakeld.

Wij zijn van mening dat de waardering van de betreffende voorzieningen en de daarbij gemaakte schattingen redelijk zijn en consistent zijn toegepast.

Kwaliteit en transparantie van de jaarstukken

Op grond van de jaarrekeningcontrole hebben wij vastgesteld dat de jaarstukken 2020 van de gemeente Almere voldoen aan de vereisten uit het BBV. Wij hebben als onderdeel van onze werkzaamheden de jaarstukken integraal doorgenomen en hebben daarbij - naast de verenigbaarheid van jaarverslag en jaarrekening - vanuit het belang en begrip van de gebruikers van de jaarstukken vooral gelet op de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van de daarin opgenomen toelichtingen en analyses.

Met de gemeente hebben wij in dit kader in mei 2021 een evaluatie gehad waarin wij het financiële beeld en de totstandkoming van het jaarrekeningresultaat hebben besproken (met name hoofdstuk 1 'Inleiding' waarin het financieel beleid is opgenomen).

Wij adviseren uw college om - als onderdeel van het project 'inzicht in de begroting' - in 2021 nader onderzoek te doen naar de (structurele) oorzaken van het rekeningsaldo over 2020 en te bezien hoe het realiteitsgehalte en de voorspellende waarde van de begroting en tussentijdse informatievoorziening is te verbeteren.

Van het college hebben wij begrepen dat hiervoor inmiddels 2 acties in gang zijn gezet. Met u is afgesproken dat vanaf het tweede kwartaal van 2021 u per kwartaal wordt geïnformeerd over begrotingsafwijkingen. Hiermee wordt de kans dat u bij de jaarrekening nog met afwijkingen wordt geconfronteerd kleiner.

Verder wordt via het project 'inzicht in de begroting' gewerkt aan het verder verbeteren van de kwaliteit van de begroting. In dit project worden alle 300 activiteiten van de gemeente integraal besproken met de vakafdelingen. Per activiteit wordt de raming getoetst op 3 criteria:

1. Is er sprake van een realistische raming; wordt hier bijvoorbeeld voldoende rekening gehouden met de groei van de stad?
2. Wat zijn de risico's van deze activiteit?
3. Wat is de mate van beïnvloedbaarheid van deze activiteit?

In de perspectiefnota 2022 heeft het college aangegeven dat zij voor de uitdaging staat van een houdbare stad en houdbare begroting. Daarin wordt in het bijzonder aandacht gevraagd voor een toekomstbestendige organisatie.

Het onderzoek 'inzicht in de begroting' dwingt de organisatie opnieuw te kijken naar de werkelijk uit te voeren taken en het analyseren daarvan ten opzichte van de beschikbare personele capaciteit en zorgt voor een meer realistische begroting.

Floriade

U heeft ons door middel van de opdrachtbevestiging van 22 april 2021 verzocht de volgende gegevensgerichte werkzaamheden uit te voeren:

- Aansluiten projecten in paragraaf Floriade 2020 met begroting.
- Aansluiten gerealiseerde baten en lasten met de financiële administratie.
- Uitvoeren steekproef op de juistheid van de verantwoorde kosten voor totaal Floriade en per deelproject op basis van een materialiteit van 1% van de verantwoorde uitgaven in de paragraaf Floriade 2020.
- Vaststellen aansluiting mutaties reserves met raadsbesluiten.
- Vaststellen juistheid en volledigheid van de storting in de voorziening grondexploitatie 2020.
- Beoordelen verenigbaarheid van de niet-financiële informatie in de paragraaf en beoordeling van de kwaliteit van analyses en toelichtingen.

Wij hebben op basis van bovenstaande werkzaamheden geen observaties om op te nemen in dit accountantsverslag. Naar ons oordeel zijn de in de paragraaf Floriade verantwoorde bestedingen ingevolge het project 'Floriade' van gemeente Almere in alle van materieel belang zijnde aspecten juist en rechtmatig tot stand gekomen.

Floriade B.V.

De vakafdelingcase voor het organiseren van de Floriade in 2022 is in het voorjaar van 2021 bijgesteld. De bijgestelde vakafdelingcase laat een tekort zien van € 8,65 miljoen. De verwachting is dat de Floriade B.V. de ontvangen leningen als gevolg hiervan niet meer volledig zal kunnen terugbetalen aan de gemeente. Hiervoor is in de jaarrekening een voorziening getroffen van € 8,65 miljoen. Dit is een toename van € 2,85 miljoen t.o.v. de voorziening in de jaarrekening 2019.

Risicoprofiel Floriade

In het weerstandsvermogen is in de jaarrekening 2020 een risicobedrag van € 26,6 miljoen opgenomen ten opzichte van € 26,6 miljoen in de programmabegroting 2020 en € 13,3 miljoen in de jaarrekening 2019 voor toekomstige risico's ten aanzien van het evenement.

Deze risico's ten aanzien van het evenement blijven voortbestaan zolang de gemeente enig aandeelhouder is van de B.V. Risicobewaking en monitoring van deze B.V. inclusief het verwachte resultaat blijft derhalve komende jaren tot na afsluiting van het evenement in 2022 van groot belang. Dit wordt overigens door het college en ambtelijk management ook onderkend.

Gebeurtenis na balansdatum

Op 30 maart 2021 is de gemeente door de directie van Floriade B.V. geïnformeerd over een kostenraming voor de tijdelijk inrichting van het expo terrein voor een totaalbedrag van € 22 miljoen. In de businesscase is hier een bedrag van € 7 miljoen voor gereserveerd. Er zou hierdoor dus een extra tekort ontstaan van € 15 miljoen. Naar aanleiding hiervan is een onderzoek gestart. Hierbij wordt onder andere gekeken of er nog besparingen te realiseren zijn. Ook wordt onderzocht of er nog andere tekorten verwacht worden.

Op het moment van het opstellen van de definitieve Programmarekening 2020 was de uitkomst van dit onderzoek nog niet bekend. Hierna is pas duidelijk welke impact dit heeft op de businesscase van de BV. Op dit moment is daarom ook nog niet duidelijk of, en voor welke omvang een aanvullende bijdrage aan Floriade B.V. wordt verstrekt. Daarom is in de jaarrekening 2020 geen rekening gehouden met de mogelijke effecten hiervan op met name de waardering van de vorderingen op Floriade B.V.

Tussen het einde van het boekjaar en de vaststelling van de jaarrekening hebben zich geen overige gebeurtenissen voorgedaan, die van belang zijn voor het inzicht van de financiële positie van de gemeente Almere en die niet zijn verwerkt in deze jaarrekening.

Grondexploitaties

De grondexploitaties zijn geactualiseerd

De veruit grootste balanspost met betrekking tot de voorraden betreft de post 'Onderhanden werk' (grondexploitaties). De risico's voor de waardering van de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot de zogenaamde 4 P's:

- **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? De marktbehoefte bepaalt immers wanneer de gemeente welke projecten kan realiseren.
- **Programming:** economische ontwikkelingen leiden continu tot (belangrijke) wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse gemaakt van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavels, appartementen, etc.) in relatie tot de huidige marktvraag?
- **Prijs:** de prijzen van woningen en dus van grond stijgen nog steeds. Is afgewogen welke prijzen realistisch zijn, rekening houdend met het risico dat ontwikkelaars gronden bij te hoge prijzen later of in het geheel niet afnemen maar ook rekening houdend met het risico dat de prijzen op enig moment stabiliseren of zelfs dalen?
- **Plankosten:** Zijn de plankosten toereikend ten opzichte van de nog te realiseren civiele kosten?

Deze 4 P's vormen de basis voor de actualisatie van de grondexploitaties zoals opgenomen in uw Meerjarenprognose Grondexploitaties (MPGA).

Bij onze beoordeling van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen voor actualisatie van de grondexploitaties hebben wij naast de 4 P's, de parameters voor kosten- en opbrengstenstijging en de gehanteerde rekenrente nog een aantal zaken in overweging genomen en betrokken.

De volgende zaken hebben wij bij de controle in overweging genomen dan wel betrokken:

- Of de afzonderlijke veronderstellingen redelijk lijken, onderling afhankelijk en intern consistent zijn, en of deze redelijk lijken wanneer wij deze collectief of in samenhang met andere veronderstellingen beschouwen.
- Of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op passende wijze weerspiegelen oftewel: is er consistentie met de algemene economische omgeving en specifieke omstandigheden in/bij de gemeente?
- Of de veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen en besluiten van de raad.
- Of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente (is historische informatie representatief voor de toekomst?).

Wij hebben voor deze zaken het proces beoordeeld waarmee het management de benodigde schattingen maakt, gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd en vastgoedspecialisten ingeschakeld bij het beoordelen van de parameters voor kosten- en opbrengstenstijging woningbouwlocaties en bedrijventerreinen en voor de programming van de bedrijventerreinen. Een en ander heeft plaatsgevonden in de context van onze controleverklaring bij de jaarrekening als geheel en niet om ons een afzonderlijk oordeel te vormen over de (schattingen voor de) waardering van de grondexploitatie.

Op basis van onze werkzaamheden zijn wij van mening dat de verslaggeving, waardering en de toegepaste schattingen redelijk zijn en consistent zijn gebruikt.

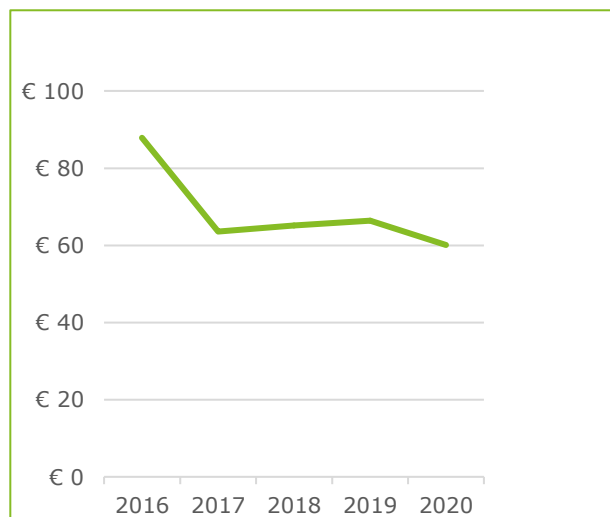
Ontwikkeling boekwaarde en resultaten

De organisatie heeft de grondexploitaties - als basis voor de waardering ultimo 2020 in de jaarrekening - geactualiseerd. Waar nodig zijn de verwachtingen bijgesteld, waarbij tevens is beoordeeld of het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze is gewaardeerd en of de gemeente mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening moet treffen.

Ultimo 2020 is op basis van de geactualiseerde grondexploitaties een bedrag van € 60,1 miljoen opgenomen in de voorziening voor verliesgevende plannen (2019: € 66,4 miljoen). Dit bedrag is bedoeld om de kosten te dekken die de gemeente naar verwachting niet meer met verkopen goed kan maken.

De ontwikkeling van de voorziening voor naar verwachting verliesgevende plannen in de afgelopen jaren is als volgt weer te geven:

Voorziening grondbedrijf (in miljoen €)

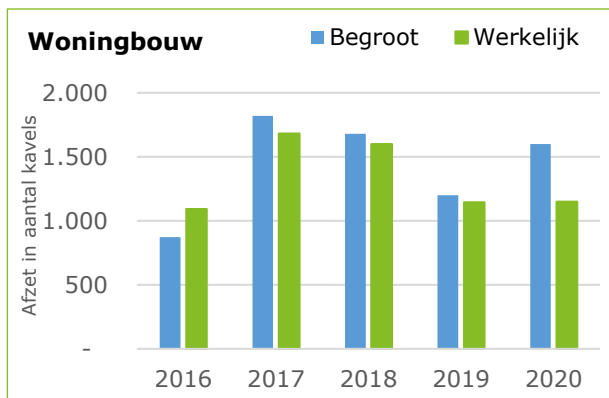
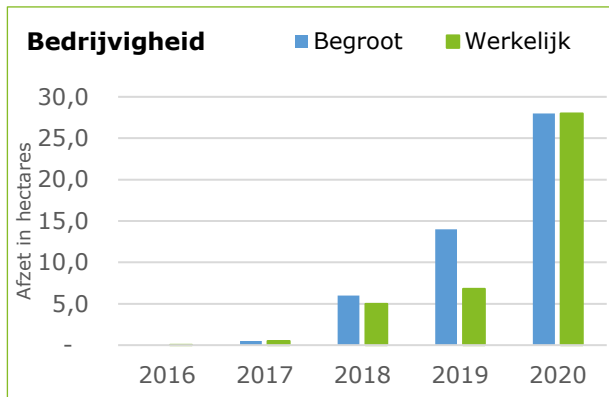
Ontwikkeling boekwaarde en resultaten (vervolg)

Het geraamde toekomstig te verwachten resultaat voor de positieve grondexploitatie is € 250,7 miljoen (2019: € 211,9 miljoen), voor negatieve exploitatie zijn voorzieningen getroffen van € 60,1 miljoen (2019: 66,4 miljoen). Deze (verwachte) uitkomsten zijn in belangrijke mate afhankelijk van de uitgangspunten voor de planning (fasering) en de gehanteerde rekenrente (renteomslagmethode).

Voor een nadere onderbouwing van de hoogte van de voorziening verwijzen wij u naar de paragraaf grondbeleid (hoofdstuk 5.3 van het jaarverslag 2020) en de MPG, waar de belangrijkste complexen en de daarmee gepaard gaande risico's worden toegelicht.

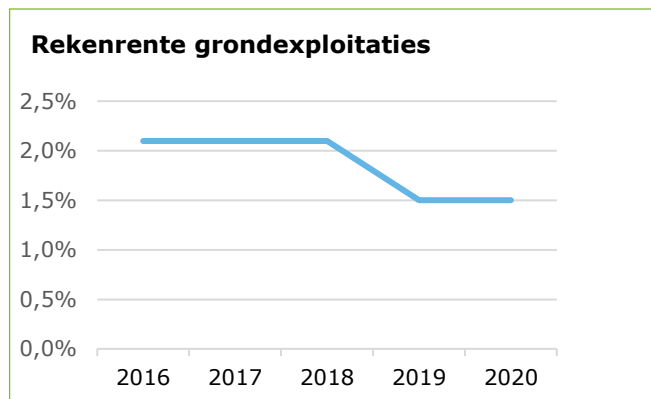
Meerjarige ontwikkeling

De meerjarige ontwikkeling in de begrote en de gerealiseerde afzet is als volgt visueel weer te geven:

De rekenrente voor de actualisatie van de grondexploitatie

De bij de actualisatie van de grondexploitatie gehanteerde rekenrente is berekend op basis van de voorschriften van de Commissie BBV en ontwikkelt zich als volgt:

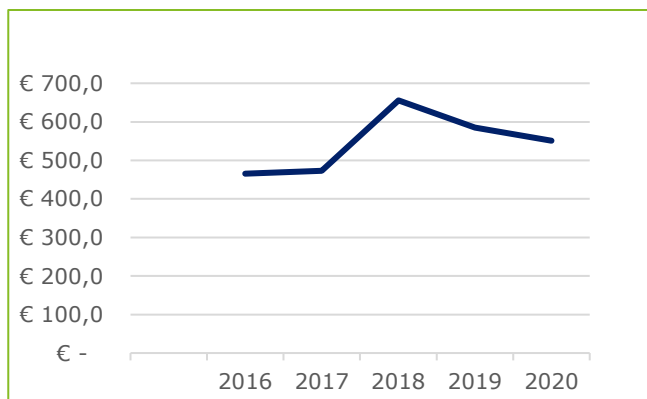

In 2020 is een rekenrente van 1,5% gehanteerd. Wanneer de werkelijke rente meer dan 0,5% afwijkt van de gehanteerde rente van 1,5% dienen de grondexploitatie met de werkelijke rente te worden berekend. Aanpassing van de rente kan een aanzienlijke impact hebben op de waardering van de grondexploitatie. Er is overigens bij uw gemeente over 2020 geen sprake van een afwijking van meer dan 0,5%, de werkelijke rente is 1,53%.

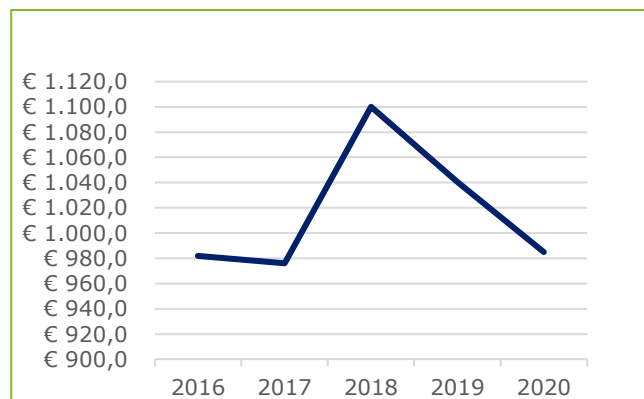
De gemeente Almere heeft een omvangrijk grondbedrijf, met een netto boekwaarde van € 304 miljoen (2019: € 353 miljoen). De nog te realiseren opbrengsten bedragen circa € 1 miljard, nog te realiseren kosten € 0,55 miljard.

De ontwikkeling voor de totale grondexploitatie van de nog te maken kosten, te realiseren opbrengsten en verwachte resultaten op nominale waarde zijn als volgt weer te geven:

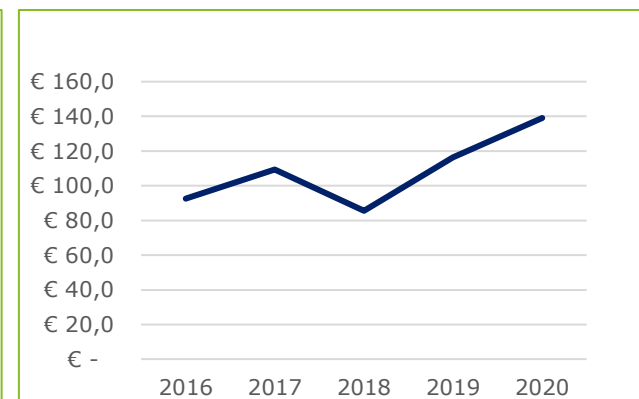
Nog te maken kosten (in miljoen)

Te realiseren opbrengsten (in miljoen)

Resultaat (contant in miljoen)

Deloitte Real Estate

Wij hebben Deloitte Real Estate verzocht project overstijgend onderzoek te doen naar de totale programma en planning van de bedrijventerreinen. Daarnaast de in de MPGA gehanteerde parameters voor opbrengsten- en kostenstijging van woningbouwlocaties en bedrijventerreinen.

Conclusies en observaties grondexploitaties

Wij constateren in het totaal van het bedrijventerreinen programma en de fasering, zoals opgenomen in de MPGA 2021, geen materiele bevindingen ten aanzien van de realiseerbaarheid van de geplande uitgiftes.

De gehanteerde parameters achten wij aannemelijk

Overige bevindingen

Europese aanbestedingsrichtlijnen

Gemeenten moeten opdrachten boven een jaarlijks door de Europese Commissie vast te stellen drempelwaarde Europees aanbesteden.

Voor de jaarrekening is door uw team Audit & Risk een crediteurenanalyse uitgevoerd, waarbij de organisatie op basis van de onderliggende contracten en in voorgaande jaren uitgevoerde controles heeft getoetst of over 2020 de Europese aanbestedingsrichtlijnen zijn nageleefd.

Op basis van onze werkzaamheden - waarbij wij zoveel mogelijk gebruik hebben gemaakt van de intern voorbereide analyses en daarbij verzamelde documentatie - concluderen wij dat over 2020 sprake is van een aantal afwijkingen van de aanbestedingsrichtlijnen voor een totaalbedrag van circa € 2,4 miljoen (2019: € 1,4 miljoen). De geconstateerde afwijkingen zien met name toe op inhuur van derden.

Wij constateren dat de gemeente goede stappen zet om de Europese aanbestedingsrichtlijnen na te leven. Met de interne rapportage wil uw team Audit & Risk de organisatie nog meer bewust maken van de geldende aanbestedingsrichtlijnen. Daartoe heeft uw team Audit & Risk niet alleen de fouten over 2020 geteld, maar daarbij ook de bedragen (per bevinding) van eerdere jaren inzichtelijk gemaakt, die uiteindelijk tezamen leiden tot een overschrijding van de aanbestedingsgrens.

Wij benadrukken het belang van blijvende aandacht voor dit onderwerp en dagen de organisatie uit de tekortkomingen op dit terrein in 2021 verder terug te brengen.

Sociaal domein

De gemeente voert de Wmo in belangrijke mate in eigen beheer uit. De jeugdzorg wordt deels in eigen beheer en deels in regionaal verband georganiseerd, waarbij de gemeente Almere penvoerder is via de Aankoopcentrale regio Flevoland. Het controle- en verantwoordingsproces over 2020 van de Aankoopcentrale is in mei 2021 afgerond.

Het totaal aan fouten binnen het sociaal domein bedragen voor 2020 € 0,25 miljoen en zien met name toe op uitkomsten toetsing controleverklaringen zorginstellingen, alsmede op een intern uitgevoerd onderzoek naar de rechtmatige besteding van PGB.

De totale onzekerheid Jeugd en Wmo (lokaal, aankoopcentrale en PGB) voor de gemeente Almere bedraagt voor 2020 € 5,6 miljoen, als gevolg van het niet of niet tijdig ontvangen van controleverklaringen van zorgaanbieders en onzekerheden in de verantwoordingen van zorgaanbiederonzekerheden alsmede vanuit PGB-bestedingen.

Zowel de fouten als de onzekerheden blijven ruim binnen de goedkeuringstolerantie voor de jaarrekening 2020 en heeft daarom geen impact op de strekking van onze controleverklaring

Sociaal domein | Gevolgen coronavirus

Wij hebben in de boardletter 2020 gerapporteerd over de bijzondere gevolgen van het coronavirus (COVID-19) voor het sociaal domein. Hieronder voorzien wij u van een beknopte actualisatie.

De financiële gevolgen voor de gemeente betreffen de volgende onderdelen:

- **Continueren van reguliere zorg:** Voor zover mogelijk hebben de zorgverleners de reguliere zorg gecontinueerd en volstaat ter zake de interne beheersing die in afgelopen jaren voldoende heeft gefunctioneerd.

- **Leveren van alternatieve zorg:** Voor zover zorgleveranciers de reguliere zorg niet konden continueren, mochten zij alternatieve zorg leveren. De verantwoording en afrekening hiervan vindt op dezelfde wijze plaats als de afrekening van reguliere zorg.
- **Verstrekken van continuïteitsbijdragen:** Op basis van een collegebesluit konden aanbieders voor 1 oktober 2020 een aanvraag voor bekostiging van zorg continuïteit indienen over de periode 1 maart 2020 tot 1 juli 2020. De totale omvang van de bedraagt circa € 0,585 miljoen.
- **Vergoeden meerkosten coronavirus:** betreffen bijvoorbeeld extra beschermingsmiddelen, zoals mondkapen en handschoenen. Het college heeft besloten dat zorginstellingen voor deze meerkosten tot 3 maart 2021 een aanvraag kunnen indienen, waarna het college op individuele basis een besluit neemt. De totale omvang van de ingediende aanvragen over 2020 bedraagt circa € 1,150 miljoen.

Wij merken op dat de gemeente voldoende (extra) interne-beheersingsmaatregelen heeft getroffen om de zorgverlening te continueren, en de (mogelijke) financiële effecten van het coronavirus op het sociaal domein in beeld te brengen en te beheersen.

Een voor de controle belangrijk onderdeel hiervan is het interne-controleteam Audit & Risk, inclusief een gedetailleerde uiteenzetting van de geschatte en werkelijke financiële effecten van het coronavirus op het sociaal domein voor de gemeente. De getroffen maatregelen hebben ertoe geleid dat de organisatie de extra kosten en vraagstukken tot een minimum heeft kunnen beperken.

Sociaal domein | PGB-bestedingen

De PGB-bestedingen zijn (verplicht) belegd bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De accountant van de SVB heeft - net als in voorgaande jaren - bij de PGB-verantwoordingen voor Jeugd en Wmo over 2020 een controleverklaring met beperking verstrekt. De PGB-bestedingen over 2020 bedragen circa € 6,5 miljoen (2019: € 5,9 miljoen).

Uw organisatie heeft dit jaar aanvullende interne-beheersingsmaatregelen ingericht en interne controles verricht, om de onzekerheden weg te nemen en vast te stellen dat de prestatielevering en rechtmatigheid van de bestedingen voldoende aantoonbaar is. Hiertoe heeft uw team Audit & Risk een verbijzonderde interne controle uitgevoerd op de volgende aspecten:

- Controle op het toekenningsproces
- Budgetconfirmatie met de SVB
- Een analyse uitnutting per cliënt
- Controle op de levering van zorg

Uit de uitkomsten van de interne controle blijkt dat de onzekerheden teruggebracht kunnen worden van naar € 0,7 miljoen, en de hieruit komende fouten bedragen € 0,1 miljoen. Dit betreft overigens geëxtrapoleerde bevindingen als uitkomst van uitgevoerde deelwaarnemingen op cliëntniveau.

Sociaal domein | Jeugdzorgkosten

De jeugdzorgkosten bestaan uit de kosten voor de lokale en regionale jeugdzorg. De uitvoering van de regionale jeugdzorg is door uw gemeente belegd bij de Aankoopcentrale Flevoland, waarbij de gemeente Almere penvoerder is. De totale besteding bedraagt € 27,9 miljoen (2019: € 26,2 miljoen).

In lijn met de landelijke trend zijn de kosten voor jeugdzorg de afgelopen jaren (fors) gestegen en de verwachting is dat deze ontwikkeling ook komende jaren nog doorzet. Indien (een deel van) de kosten structureel hoger blijkt uit te vallen dan ontkomt u mogelijk niet aan het vrijmaken van structurele middelen om de verwachte toekomstige tekorten te dekken.

De toename van de jeugdzorgkosten heeft zich ook in 2020 doorgezet en zet zich naar verwachting de komende jaren nog verder door. Om de kosten beter in de greep te krijgen én hierin besparingen te realiseren, zijn voor de begroting 2021 beheersmaatregelen getroffen. Het is belangrijk dat uw college de resultaten en effecten hiervan nauwgezet volgt, zodat tijdig bekend is in hoeverre uw verwachting realistisch is dat de getroffen maatregelen daadwerkelijk leiden tot de gewenste afname van de jeugdzorgkosten. Waar nodig en mogelijk kan uw gemeente dan tijdig bijsturen en andere en/of aanvullende beheersmaatregelen treffen zoals ook betrokken in project "Grip op sociaal domein."

De fouten van het sociaal domein bedragen € 0,25 miljoen. Dit valt binnen de tolerantie van € 10,4 miljoen.

De onzekerheid van het sociaal domein bestaat uit € 0,7 miljoen van de PGB-bestedingen en € 4,9 miljoen van de bestedingen Zorg in Natura. Dit totaal van € 5,6 miljoen valt binnen de tolerantie voor onzekerheden van € 31,2 miljoen.

Sociaal domein | Aanbesteding Jeugdzorgkosten

In 2018 is ten aanzien van Jeugdhulp met Verblijf na een Europese aanbestedingsprocedure een overeenkomst tot stand gekomen. In 2020 is discussie ontstaan tussen de Aankoopcentrale (gemeente Almere) en de zorgverlener over de hoogte van het lumpsumbudget. Na deze discussies is besloten het lumpsumbudget over 2020 te verhogen en is overeenstemming bereikt over het risicodossier 2019. Op 23 april 2021 is daarnaast een afzonderlijk akkoord gegeven op dit aanvullende budget door de verantwoordelijke wethouder van uw gemeente.

Wij constateren dat - met deze nieuwe financiële afspraken - er sprake is van een significante wijziging van het contract, dat in het verleden Europees in de markt is gezet. Vanwege COVID-19 is sprake van een onvoorziene omstandigheid en vanwege de continuïteit van de zorg, is de Aankoopcentrale in overleg getreden met de zorgverlener om overeenstemming te bereiken over het (hogere) budget. Er is derhalve geen wijziging in de algemene aard van de opdracht (alleen budget wijzigt) én de wijziging is (veel) minder dan 50% van het oorspronkelijke budget.

Op grond van de SDO-notitie 'Uitvoering controle aanbestedingsrechtmatigheid' geldt wel een publicatieplicht, indien een beroep wordt gedaan op onvoorziene omstandigheden. Deze wijziging is niet gepubliceerd, waardoor er sprake is van een formele rechtmatigheidsfout. Deze formele rechtmatigheidsfout weegt niet mee in ons oordeel, maar dienen wij wel aan u te rapporteren.

Overige bevindingen

Fonds Verstedelijking Almere

Overeenkomstig uw verzoek hebben wij als onderdeel van onze opdracht een controle uitgevoerd op de bestedingen die ten laste van het Fonds Verstedelijking Almere (FVA) zijn gebracht. In de paragraaf is over 2020 een bedrag van € 39,1 miljoen aan baten en een bedrag van € 29,7 miljoen aan bestedingen verantwoord. Wij hebben een controle uitgevoerd op de verantwoorde baten en bestedingen. Wij hebben bij deze controle de materialiteit zoals wij die voor de jaarrekening als geheel hanteren toegepast (volgens de SiSa-systematiek). Uit onze controle zijn geen rechtmatigheids- of getrouwheidsfouten naar voren gekomen die de rapporteringstolerantie overschrijden.

Rechtmatigheid COVID-19-effecten

In de zomer van 2020 bent u gestart met het inzichtelijk maken van alle consequenties die COVID-19 heeft op de totstandkoming van onze jaarrekening 2020. Hierbij heeft u rekening gehouden met de volgende vragen:

1. *Wat betekent dit voor het verantwoorden van diverse baten en lasten in de jaarrekening? Wanneer verantwoorden wij toegekende bijdragen en bijbehorende lasten?*
2. *Wat betekent dit voor de waardering van specifieke posten in de jaarrekening? Zijn vorderingen nog inbaar? Zijn er posten die gecorrigeerd moeten worden voor een waardevermindering? Moeten wij voorzieningen of bestemmingsreserves opnemen?*
3. *Kunnen wij de rechtmatigheid van de lasten vaststellen? Juist voor die lasten die COVID-19 gerelateerd zijn maar waar soms andere regels van toepassing waren?*
4. *Wat betekent dit voor de toelichting in de jaarrekening 2020? Hoe leggen wij afwijkingen uit aan de raad en nemen wij ze mee in de effecten van COVID-19 over het jaar 2020 en welke effecten verwachten wij nog in 2021?*

De ambtelijke organisatie heeft hiervoor een “plan van aanpak rechtmatigheidscontrole 2020 in verband met corona uitgaven” opgesteld. Deze is gedateerd op 29 juni 2020 en besproken in het MT Financiën & Control. Wij hebben begrepen dat daarbij is afgesproken dat de eerste analyse gemaakt wordt bij het opstellen van de jaarrekening. Hierover heeft u eveneens een rapportage opgesteld ten behoeve van het MT van Financiën & Control. Wij hebben kennis genomen van deze rapportage en de uitgevoerde werkzaamheden.

Op basis van onze werkzaamheden - waarbij wij gebruik hebben gemaakt van de intern voorbereide analyses en daarbij verzamelde documentatie - concluderen in overeenstemming met de rapportage dat er sprake van een onzekerheid van € 2,2 miljoen. Er is geen sprake van fouten welke de rapporteringstolerantie overschrijden.

Begrotingsrechtmatigheid

Begrotingsoverschrijdingen zijn toegelicht

Naast de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties hebben wij ook de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt met de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en het college belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat de raad hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen heeft het risico in zich dat het college inbreuk maakt op het budgetrecht van de raad.

Uit de Kadernota rechtmatigheid van de Commissie BBV blijkt dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen meeweegt in het accountantsoordeel. Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen. De accountant toetst de lastenoverschrijdingen per programma.

Wij hebben bij de controle op de jaarrekening (pagina 381) vastgesteld dat er sprake is van een begrotingsoverschrijding op de programma's: 01 Bestuur, inwoners en economie, 04 Zorg en welzijn, 08 Bedrijfsvoering.

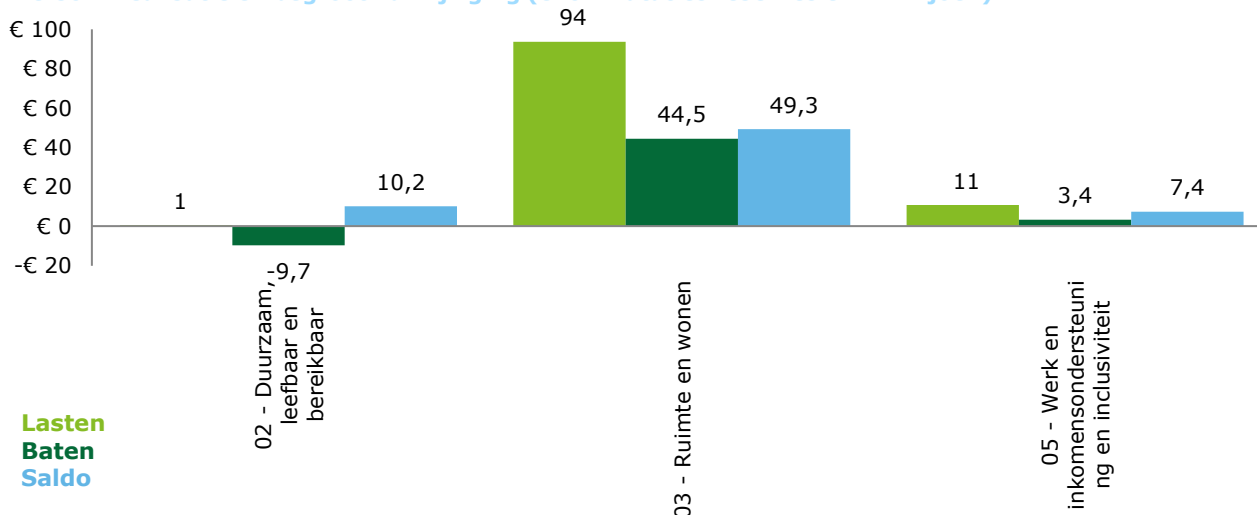
Deze tellen niet mee voor het oordeel van de accountant. Voor deze programma geldt eveneens dat de overschrijding binnen het bestaande beleid valt.

Begrotingsoverschrijdingen	
Programma 01 Bestuur, inwoners en economie	Totaal € 0,3 miljoen. Deze overschrijding is volledig gemeld.
Programma 04 Zorg en welzijn	Totaal € 2,9 miljoen. Deze overschrijding is volledig gemeld.
Programma 08 Bedrijfsvoering	Totaal € 1,0 miljoen. Deze overschrijding is volledig gemeld.

De geconstateerde kostenoverschrijdingen op de programma's die formeel als onrechtmatig worden aangemerkt, hebben geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring.

Aanvullend hebben wij hieronder het verschil inzichtelijk gemaakt tussen de werkelijke en begrote lasten, baten en saldi op programmaniveau. Daaruit blijkt dat - net als in voorgaande jaren - sprake is van (forse) afwijkingen dan wel volumeverschillen in zowel de lasten, baten als saldi.

Verskil realisatie en begroot na wijziging (excl. mutaties reserves en in miljoen)

Daarnaast hebben wij in hiernavolgende grafiek inzichtelijk gemaakt wat de verschillen op totaalniveau zijn over de jaren 2018, 2019, 2020.

Verschil realisatie en begroot na wijziging (excl. mutaties reserves en in miljoen)

Lasten
Baten
Saldo

Overige verantwoordings- en rapportageverplichtingen

Wij hebben geen fouten en/of onzekerheden in de SiSa-bijlage 2020 geconstateerd

De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is ten opzichte van vorig jaar niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramen de SiSa-documenten aan het CBS aan te leveren.

Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2020. Hierbij controleren en evalueren wij de getrouwheid en rechtmatigheid van de in de SiSa-bijlage verantwoorde gegevens (indicatoren).

Wij constateren dat de rijksoverheid eind 2020 en begin 2021 veel nieuwe SiSa-regelingen in het leven heeft geroepen. Bij uw gemeente heeft dit geleid tot in totaal 20 SiSa-regelingen (2019: 9 regelingen). De toename van het aantal SiSa-regelingen en de (ver)late communicatie hierover vanuit de rijksoverheid hebben geleid tot extra druk en tijdbesteding voor zowel het opstel- als controleproces van de jaarrekening. Desondanks is de controle van de SiSa-bijlage ook tijdig afgerond.

Wij benadrukken dat u zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij volledigheidshalve wel bij uw organisatie nagegaan of deze '0' terecht is ingevuld. U hebt dit aan ons bevestigd.

De (verplichte) tabel met fouten en onzekerheden inzake de SiSa-bijlage is opgenomen in bijlage B van dit accountantsverslag. Tijdens de controle hebben wij geen niet-gecorrigeerde financiële fouten of onzekerheden geconstateerd.

Wij hebben geen fouten geconstateerd met betrekking tot de naleving van de Wet normering topinkomens (WNT)

Het doel van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechte in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

De WNT kent een aantal specifieke aspecten en vereisten:

- Voor gemeenten zijn de gemeentesecretaris en griffier bij wet als topfunctionaris aangemerkt.
- De bezoldiging van een topfunctionaris mag over 2020 niet meer bedragen dan € 201.000.
- Gemeenten dienen de salarissen openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief - als aan bepaalde voorwaarden is voldaan - ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven de WNT-norm.
- De WNT stelt een aantal overige eisen, zoals bijvoorbeeld een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

Over 2020 hebben wij onze werkzaamheden geen overschrijdingen of anderszins afwijkingen van de WNT(-norm) geconstateerd.

Wij hebben geen fouten geconstateerd met betrekking tot de naleving van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en/of de publicatieverplichtingen van de WNT.

Frauderisicoanalyse

De beoordeling door het college van het risico van materiële fouten in de jaarrekening als gevolg van fraude of het overtreden van wet- en regelgeving

Het college van burgemeester en wethouders is primair verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en voor de naleving van wet- en regelgeving. Recente ontwikkelingen laten zien dat de handhaving van anticorruptiewetgeving aan globalisering onderhevig is, waardoor ook gemeenten in toenemende mate te maken krijgen met anticorruptieregels.

Als onderdeel van onze controle hebben wij het college verzocht inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude of van het overtreden van wet- en regelgeving (corporate compliance), inclusief de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen, het proces dat het college en het management daarbij hanteren

Wij hebben in de boardletter van 2019 ten aanzien van de frauderisicoanalyse een aantal adviezen uitgebracht.

Deze adviezen richten zich op het actualiseren van kadernota Reserves en voorzieningen en kadernota Integraal risicomanagement en weerstandsvermogen.

Verder hebben wij geadviseerd om naast jaarlijkse actualisatie, de frauderisicoanalyse te delen en te bespreken met de gemeenteraad.

De gemeente heeft aangegeven dat onderzocht gaat worden hoe de gesprekken het beste plaats kunnen vinden. Verder is de actualisatie van de kadernota Reserves en voorzieningen en kadernota Integraal risicomanagement en weerstandsvermogen afhankelijk van de voortgang van het project risicomanagement. Pas na afronding van het project worden de kadernota's geactualiseerd, omdat dan de kaders definitief zijn. Dit hebben wij ook gerapporteerd in onze boardletter van 4 november 2020.

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen voor fraude

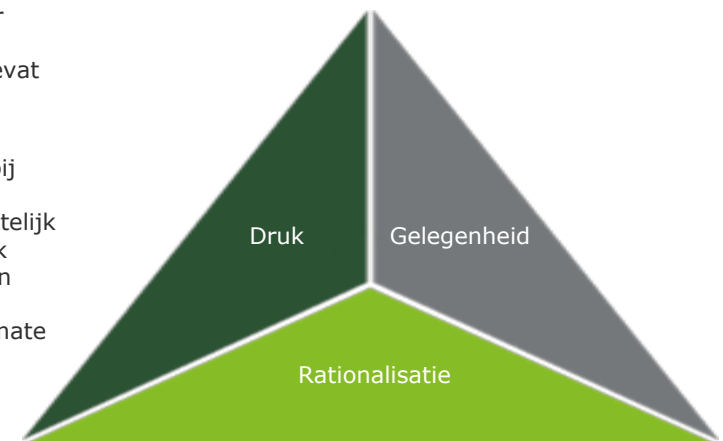
De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college van burgemeester en wethouders, inclusief het invoeren en onderhouden van interne-beheersingsmaatregelen met betrekking tot de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en de efficiency van de bedrijfsvoering en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving.

Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge, maar geen absolute, mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraudes hebben ontdekt.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben professionele oordeelsvorming toegepast, in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Naar aanleiding van de frauderisicoanalyse van de gemeente Almere en onze controlewerkzaamheden hebben wij geen signalen voor (mogelijke) fraude verkregen.

Interne beheersing

Interne beheersing

De belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing vanuit de controle van het boekjaar 2020

Boardletter 2020, toegespitst op de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2020 een interim-controle uitgevoerd. De interim-controle was primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van de maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en de rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De bevindingen naar aanleiding van de interim-controle hebben wij aan u gepresenteerd in onze Boardletter 2020 van 4 november 2020. Korte tijdshalve verwijzen wij hiernaar.

Naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole doen wij hierna beknopt verslag van een aantal bevindingen en onderwerpen die gelieerd zijn aan de interne beheersing.

In de Boardletter 2020 hebben wij gerapporteerd over het IT-control Framework, effecten coronacrisis, Floriade, Fonds Verstedelijking Almere en de grondexploitatie. Deze onderwerpen worden hierna uitgewerkt.

IT-control Framework

Gemeente Almere heeft in 2020 het volwassenheidsniveau op het gebied van algemene IT-beheersmaatregelen verbeterd. Een belangrijk onderdeel van de interne beheersing is het model dat gemeente Almere hierbij hanteert. De lijnafdeling voert de beheersmaatregelen uit, de control medewerkers van ICTAR voeren gedurende het jaar meerdere reviews uit op de lijnafdeling.

Team Audit & Risk stelt per kwartaal vast dat de medewerkers van ICTAR de review tijdig en op een adequate wijze uitvoeren en vastleggen. Het gekozen model heeft als belangrijkste voordeel dat de werklust van de lijnafdeling verdeeld is over het jaar en dat bij bevindingen tijdig kan worden bijgestuurd. Het zelf corrigerende vermogen van de gemeente Almere neemt daardoor toe. Een risico van de gekozen methode is dat het uitvoeren en vastleggen van een review veel deskundigheid op het gebied van interne controls vereisen.

Op 14 oktober 2020 heeft Team Audit & Risk de bevindingen gerapporteerd. Uit de bevindingen blijkt onder andere dat de review controls niet altijd tijdig, volledig en juist zijn uitgevoerd. Dat hoeft niet altijd te betekenen dat de lijnafdeling de beheersmaatregelen niet goed heeft uitgevoerd. Wij adviseren uw college om te inventariseren in hoeverre bijscholing met name op het gebied van vastleggen van reviews controls noodzakelijk is. Wij hebben kennis genomen van de werkzaamheden van Team Audit & Risk en geen nieuwe bevindingen geconstateerd. Voor controlejaar 2021 hebben wij met Team Audit & Risk procesafspraken gemaakt over de uitvoering waarmee wij als doel hebben op de algemene IT-beheersmaatregelen die relevant zijn voor de jaarrekeningcontrole te steunen.

Effecten coronacrisis

De coronacrisis heeft effect gehad op de interne organisatie van uw gemeente. In de eerste plaats heeft de Tozo-regeling voor een grote financiële mutaties en een grotere administratieve last gezorgd voor uw gemeente. De Tozo-regeling wordt voor de gemeente Almere uitgevoerd door het Zelfstandige Loket (ZLF). De verantwoording vindt plaats via de SiSa-bijlage in uw jaarrekening.

De werkzaamheden met betrekking tot het sociaal domein zijn in het bijzonder getroffen door COVID-19. Uw gemeente heeft hiervoor een proces ingericht voor het honoreren van aanvragen. Wij hebben dit proces beoordeeld en concluderen dat hierin voldoende beheersmaatregelen aanwezig zijn.

Het aantal uitkeringen is als gevolg van de coronacrisis sterk toegenomen. Als gevolg van de maatregelen, wordt ook de gemeente geconfronteerd met de beperkingen in haar werkzaamheden, omdat er bijvoorbeeld geen huisbezoeken mogelijk zijn. Dit raakt de rechtmatigheid van de uitkeringen. De gemeente heeft hierop aanvullende werkzaamheden verricht, die wij onderschrijven.

Floriade

Voor 2020 heeft u de Floriade B.V. een aanvullend budget toegekend van € 2,9 miljoen voor uitvoering van de werkzaamheden ten behoeve van de Floriade 2022. De totale risicoreservering voor de Floriade 2022 is sinds de start van het project verhoogd van € 13,3 miljoen naar € 26,6 miljoen.

In April 2021 heeft de Floriade B.V. een verzoek gedaan bij de gemeente Almere voor aanvullende middelen ten bedrage van € 15 miljoen. Dit heeft effect op de jaarverantwoording 2020 en zal als een gebeurtenis na balansdatum worden gepresenteerd.

De detailbevindingen ten aanzien van de Floriade zijn opgenomen op [pagina 23](#) van dit verslag.

Grondexploitatie

De prognose die de gemeente voor 2020 heeft gesteld is zo goed als volledig gerealiseerd. Verder hebben wij vastgesteld dat de beleidsstukken zijn vastgesteld en geactualiseerd.

Onze gedetailleerde bevindingen ten aanzien van de grondexploitatie zijn opgenomen vanaf [pagina 24](#) van dit verslag.

Overige aangelegenheden

Overige aangelegenheden

In dit onderdeel geven wij een samenvatting van overige aangelegenheden en bepaalde vereiste communicaties.

Onze communicatie met het management

Bevestigingen van het management

Wij hebben bij het management ter confirmatie een aantal schriftelijke bevestigingen opgevraagd aangaande zijn verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving.

Daarnaast hebben wij van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Almere een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Geen meningsverschil met het management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het management geweest en er waren geen beperkingen bij het uitvoeren van onze controle. Naar onze mening is ons bij het uitvoeren van onze controleopdracht door het management en de medewerkers van de gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bijlagen

Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van niet-gecorrigeerde controleverschillen boven de rapportagedrempel van € 0,1 miljoen.

Aard van de controleverschillen	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode		
• Ongecorrigeerde fout vanuit de intern uitgevoerde voortgezette controle	€ 538.198	€ 538.198
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode	N.v.t.	N.v.t.
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout		
• Fout inzake Persoonsgebonden Budget PGB's (via SVB) en Jeugd/Wmo	€ 253.183	€ 253.183
• Ongecorrigeerde fout vanuit de intern uitgevoerde voortgezette controle	€ 422.909	€ 422.909
• Onderzoek Tozo door Zelfstandigenloket Flevoland (ZLF)	€ 662.528	€ 662.528
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout	N.v.t.	N.v.t.
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	€ 1.876.818	€ 1.876.818
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/etc.) In 2020 betreft dit de onrechtmatigheid inzake naleving EU-aanbestedingsrichtlijnen	€ 2.358.092	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	
Totaal rechtmatigheidsfouten	€ 4.234.910	

In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2019 van de Commissie BBV en het controleprotocol inclusief normenkader 2020 van uw gemeente is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

Bijlage A2 - Onzekerheden in de controle

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van onzekerheden in de controle boven de rapportagedrempel van € 0,1 miljoen.

Aard van de controleverschillen	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheden in de getrouwheidscontrole		
• Prestatielevering Wmo en Jeugd	€ 3.716.030	€ 3.716.030
• Onzekerheid PGB-bestedingen 2020 (SVB)	€ 675.598	€ 675.598
• Onzekerheid volgend uit onderzoek impact corona op rechtmatigheid	€ 2.187.793	€ 2.187.793
• Onderzoek Tozo door Zelfstandigenloket Flevoland (ZLF)	€ 814.754	€ 814.754
(Sub)totaal onzekerheden in de getrouwheidscontrole	€ 7.394.175	€ 7.394.175
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/etc.)	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid	N.v.t.	
Totaal onzekerheden in de rechtmatigheidscontrole	€ 7.394.175	

In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2019 van de Commissie BBV en het controleprotocol inclusief normenkader 2020 van uw gemeente is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren, om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening.

De tabel hierna bevat een weergave van die onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Bron van de toelichtingsvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
Niet van toepassing	N.v.t.	N.v.t.

Bijlage B1 - Bevindingen SiSa-bijlage 2020

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen. Per regeling wordt in een tabel aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Bevindingen controle SiSa-bijlage		Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
JenV A5	Specifieke uitkering versterking van de lokale aanpak van radicalisering, extremisme en terrorisme	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
FIN B1	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
BZK C1	Specifieke uitkering reductie energiegebruik	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D1	Regeling inzake regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten 2020	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D1A	Regionale maatregelen voortijdig schoolverlaten 2016-2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D8	Specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D10	Besluit Specifieke uitkering educatie	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D11	Verlening extra financiële middelen specifieke uitkering RMC-functie	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D12	Regeling inzake de regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten 2021	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
OCW D12A	Regionale maatregelen voortijdig schoolverlaten 2020-2024	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
IenW E1	Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-concessies 2020	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Subtotaal			€ 0	

De strekking van de controleverklaring is voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid: goedkeurend.

Bijlage B1 - Bevindingen SiSa-bijlage 2020

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen. Per regeling wordt in een tabel aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Bevindingen controle SiSa-bijlage		Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
IenW E27B	SBA Benuttingsmaatregelen/kruispunten bestaande stad	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
EZK F9	Extern Advies Warmtetransitie	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G2	Gebundelde uitkering artikel 69 Participatiewet	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
SZW G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) _gemeentedeel 2020			Zie bijlage B2
VWS H4	Specifieke uitkering investering sport (SPUK Sport)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H7	Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
VWS H8	Specifieke uitkering voor lokale Sportakkoorden (Regeling Sportakkoord)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
LNv L14	Floriade	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Subtotaal			€ 0	

De strekking van de controleverklaring is voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid: goedkeurend.

Bijlage B2 - Bevindingen SiSa-bijlage Tozo 2020

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen. Per regeling wordt in een tabel aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Bevindingen controle SiSa-bijlage		Fout, onzeker en/of formele onrechtmatig	Financiële omvang	Toelichting
G4	Tozo 1_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	Ja	€ 364.626	N.v.t.
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen (toepassing artikel 21, lid 3 Besluit 17 april)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 2_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 2_exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	Ja	€ 187.953	N.v.t.
G4	Tozo 3_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 3_exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	Ja	€ 109.949	N.v.t.
G4	Omvang vorderingen levensonderhoud (jaar T) Tozo 1 (i.v.m. verstrekte voorschotten op Tozo-aanvragen levensonderhoud die zijn ingediend vóór 22 april 2020)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Totaal			€ 662.528	

De strekking van de controleverklaring is voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid: goedkeurend.

Bijlage B2 - Bevindingen SiSa-bijlage Tozo 2020

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen. Per regeling wordt in een tabel aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Bevindingen controle SiSa-bijlage		Onzeker	Financiële omvang	Toelichting
G4	Tozo 1_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	Ja	€ 448.404	N.v.t.
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen (toepassing artikel 21, lid 3 Besluit 17 april)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 2_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 2_exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	Ja	€ 231.139	N.v.t.
G4	Tozo 3_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 3_exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	Ja	€ 135.211	N.v.t.
G4	Omvang vorderingen levensonderhoud (jaar T) Tozo 1 (i.v.m. verstrekte voorschotten op Tozo-aanvragen levensonderhoud die zijn ingediend vóór 22 april 2020)	N.v.t.	€ 0	N.v.t.
Totaal			€ 814.754	

De strekking van de controleverklaring is voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid: goedkeurend.

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Almere

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Almere in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onze onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.

- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen zijn genomen om de bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde 'onafhankelijkheidsevaluatie'), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de structuur van de controlecliënt voorziet in een gemeenteraad, overwegen wij ook een van deze beide instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De externe toezichthouder toetst periodiek de opzet en werking van ons stelsel van maatregelen.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging zijn voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor langere tijd aan de wettelijke accountantscontrole van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen jaarlijks opnieuw de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Naar aanleiding van onze beoordeling hebben wij vanwege de langjarige betrokkenheid van de audit partner als beheersmaatregel gekozen voor een opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling (OKB) ofwel een intensieve onafhankelijke tweede lezing op het controledossier.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente Almere

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid met een (geschatte) waarde van meer dan € 100 ontvangen of verstrekt, en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL"), its global network of member firms and their related entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL does not provide services to clients. Please see www.deloitte.nl/about to learn more.

Deloitte is a leading global provider of audit and assurance, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services. Our network of member firms in more than 150 countries and territories serves four out of five Fortune Global 500® companies. Learn how Deloitte's approximately 286,000 people make an impact that matters at www.deloitte.nl.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms or their related entities (collectively, the "Deloitte network") is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your vakafdeling, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.